**כל יומא דשבתא הוה יתיב וגרים כולי יומא ההוא יומא דבעי למינח נפשיה קם מלאך המות קמיה ולא יכיל ליה דלא הוה פסק פומיה מגירסא אמר מאי אעביד ליה הוה ליה בוסתנא אחורי ביתיה אתא מלאך המות סליק ובחיש באילני נפק למיחזי הוה סליק בדרגא איפחית דרגא מתותיה אישתיק ונח נפשיה שלח שלמה לבי מדרשא אבא מת ומוטל בחמה וכלבים של בית אבא רעבים מה אעשה שלחו ליה [6]חתוך [א]נבלה והנח לפני הכלבים ואביך [ב]הנח [ג]עליו כבר או תינוק וטלטלו ולא יפה אמר שלמה [ד]כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת ולענין שאילה דשאילנא קדמיכון נר קרויה נר ונשמתו של אדם קרויה נר מוטב תכבה נר של בשר ודם מפני נרו של הקב"ה: אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שדבריו סותרין זה את זה ומפני מה לא גנזוהו מפני שתחילתו דברי תורה וסופו דברי תורה תחילתו דברי תורה דכתיב [2]מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש ואמרי דבי ר' ינאי תחת השמש הוא דאין לו קודם שמש יש לו סופו דברי תורה דכתיב [3]סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם [ד]מאי כי זה כל האדם אמר רבי [ז](אליעזר) כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה ר' אבא בר כהנא אמר שקול זה כנגד כל העולם כולו שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה שמעון בן זומא אומר לא נברא כל העולם כולו אלא לצוות לזה ומאי דבריו סותרין [ה]את זה כתיב [4]טוב כעס משחוק וכתיב [5]לשחוק אמרתי מהלל כתיב [6]ושבחתי אני את השמחה וכתיב [5]ולשמחה מה זה עושה לא קשיא טוב כעס משחוק טוב כעס שכועס הקב"ה על הצדיקים בעוה"ז משחוק שמשחק הקב"ה על הרשעים בעולם הזה ולשחוק אמרתי מהלל זה שחוק שמשחק הקב"ה עם הצדיקים בעולם הבא ושבחתי אני את השמחה [ח]שמחה של מצוה ולשמחה מה זה עושה זו שמחה שאינה של מצוה [ט]ללמדך [י]שאין שכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך [יא]שיחה ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה שנאמר [7]ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' אמר רב יהודה וכן לדבר הלכה אמר רבא וכן לחלום טוב איני והאמר רב גידל אמר רב [יב]כל תלמיד חכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר כונינה שנאמר [8]שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר אל תקרי מור עובר אלא מר עובר [יג]אל תקרי שושנים אלא ששונים לא קשיא הא ברבה והא בתלמיד ואיבעית אימא הא והא ברבה ולא קשיא הא מקמי דלפתח הא לבתר דפתח כי הא דרבה מקמי דפתח להו לרבנן אמר מילתא דבדיחותא ובדחי רבנן לסוף יתיב באימתא ופתח בשמעתא ואף ספר משלי בקשו לגנוז שהיו דבריו סותרין זה את זה ומפני מה לא גנזוהו אמרי ספר קהלת לאו עיינינן ואשכחינן טעמא הכא נמי ליעיינן ומאי דבריו סותרים זה את זה כתיב [9]אל תען כסיל כאולתו וכתיב [10]ענה כסיל כאולתו לא קשיא הא בדברי תורה הא במילי דעלמא כי הא דההוא דאתא לקמיה דרבי אמר ליה אשתך אשתי ובניך בני אמר ליה רצונך שתשתה כוס של יין שתה ופקע ההוא דאתא לקמיה דרבי חייא אמר ליה אמך אשתי ואתה בני אמר ליה רצונך שתשתה כוס של יין שתה ופקע אמר רבי חייא אהניא ליה צלותיה לרבי דלא לשווייה בני ממזירי דרבי כי הוה מצלי אמר [יב]יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתצילני היום מעזי פנים ומעזות פנים בדברי תורה מאי היא כי הא דיתיב רבן גמליאל וקא דריש עתידה אשה [יג]שתלד בכל יום שנאמר [11]הרה ויולדת יחדיו ליגלג עליו אותו תלמיד אמר [12]אין כל חדש תחת השמש א"ל בא ואראך דוגמתן בעוה"ז נפק אחוי ליה תרנגולת ותו יתיב רבן גמליאל וקא דריש עתידים אילנות שמוציאין פירות בכל יום שנאמר [13]ונשא ענף ועשה פרי מה ענף בכל יום אף פרי בכל יום ליגלג עליו אותו תלמיד אמר והכתיב אין כל חדש תחת השמש א"ל בא ואראך דוגמתם בעולם הזה נפק אחוי ליה צלף ותו יתיב רבן גמליאל וקא דריש [יד]עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מלת שנאמר [14]יהי פסת בר בארץ ליגלג עליו אותו תלמיד ואמר אין כל חדש תחת השמש אמר ליה בא ואראך דוגמתן בעולם הזה נפק אחוי ליה כמיהין ופטריות ואכלי מילת נברא בר קורא: [ט]ת"ר [ה]לעולם יהא אדם ענוותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי מעשה בשני בני אדם שהמרו

כל יומא דשבתא הוה יתיב וגרים. שלא יקרב מלאך המות אליו שהתורה מגינה ממנו כדאמרינן בסוטה (דף כא.): **סליק וכחיש באילני.** מגענע המלאך באילנות להשמיע קול תמיה: **וכלכיס של בית אבא רעביס.** לשתי שאלות הללו הולך: **ולא יפה אמר כו'.** שלתקנת הכלבים לא הלריכוהו לשנות טלטול נבילה ואת האריה המת אמרו לטלטל אלא על ידי כבר או תינוק. ל"א שהקדימוהו משנת הכלב לתשובת האריה לשון רבומי: **ולענין שאילנא.** דמהו לכבות: **דשאילנא קדמיכון.** דרך ענוה אמר דהוה ליה למימר דשאילתן קדמי: **קרויה נר.** גר [ב]אלהים נשמת אדם (משלי כ): **מוטב תכבה נרו כו'.** לאו מהכא יליף חלול שבת דפיקוח נפש נפקא לן [ג]מומי בהם (ויקרא יח) ולא שיעות בהם אלא להטעיתן הדבר בתגדה המוזכת את הלב לפי שהיו באים לשמוע הדרשה נשים ועמי הארץ והיו לריכין הדרשנין למשוך את לבבם: **תחלתו וסופו.** וכ"ש שיש עוד ביתמיה: **קודם השמש.** אם יעמוד בחורה שקדמה לשמש [ד] יש יתרון: **לגוזו.** לגוזתא שולא"ש: **מהולל.** משונה: **משחוק שמשחק עם הרשעים.** שנותן להם שעה משחקת כדי להאכילן מלקן ולטולדן מן העולם הבא: **שמחה של מצוה.** כגון הכנסת כלה: **שחוק.** שחוק ממש שאין דעת שוחק מיושבת עליו ואפילו אינו של לגון מ"מ אין בו ישוב: **קלוס רא"ש.** לגון: **קחו לי מנגן.** מלוה היא להשרות עליו שכינה: **לדבר הלכה.** לריך לפתות במילי דבדיחותא בריש[ה]: **לחלוס טוב.** אם בא ליגון מתוך שמחה מרמאן לו חלוס טוב: **נוטפות מר.** מרירות מחמת אימה: **וכדחי רבנן.** נפתח לבם מחמת השמחה: **מעוז פנים.** שלא יזיקוני: **ומעוזות פנים.** שלא יגא עלי שם ממזרות דהוא עז פנים (גלה א): **בדברי תורה.** מוחר לענות כאולתו: **הרה ויולדת יחדיו.** כיוס שהרה זה יולדת ולד אחר כמו תרנגולת וכיון שמשמשת בכל יום נמלאת יולדת בכל יום דהכי משמע קרא בכל עת שהיא מתעברת יולדת שממהרת לגמור לורת הולד לזמן מוועד: **כא ואראך.** טרח לענותו כאולתו כדי להעמיד דברי תורה על מכונו: **ליגלג.** זו אולת: **אלף.** מין אילן הטוען ג' מיני פירות אביונות וקפריסין ולולבין וכי איתיה להאי ליתיה להאי כדאמר גרים מזקק הבתים[ו]: **פיסת בר.** משמע גלוסקאות שרחבות כמין פס יד ומשמע כלי מילת כמו כתונת פסים[ז]: **בר.** כמו לשבור בר (בראשית מב) ולענין כלי מילת בר נקי כמו כרה כמהה (שיר ו): **כמהין ופטריות.** שיולאין כמות שהן בלילה אחד ורחמנין ועגולין בגלוסקאות: **נברא בר קורא.** סיב כמין לבוש מלויר גדל סביבות הקור של דקל כשהוא רך. קור ענף האילן כשהוא רך יולא בכל שנה קודם שיתקשה קרוי קור: שהמרו

מוסרת הש"ם

א) לקמן קט:. **ב)** לקמן מג: קמב:, **ג)** ברכות ו:, **ד)** [ל"ל מלגזון], **ה)** פסחים קיא. מ"ש, **ו)** מ"ש שמחה, **ז)** ע"ין פנרוך ערך טוף, **ח)** [לקמן פח: פסחים קח.], **ט)** [ברכות מ: וכפ איתא שחלילו וכו' ויכן ראוי לגיירם], **י)** [ע' תוספות ע"ז ה. ד"ה אין כן דוד], **כ)** מכות קיא:, **ל)** [חגות דרי"נ פרי"ו פ"ב שיטיים רכים], **מ)** [ל"ל ה"ן], **נ)** [יומא פה:], **ס)** [מלאי פסחים נד. גדרים לט:], **ע)** [ב"ב דף מח:], **פ)** [בראשית מז].

עין משפט נר מצוה

קח א מיי' פכ"ח מהל' שבת הלכה יח סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שכב סעיף ז:

קט ב מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה כא סמג סה טוש"ע א"ח סי' שיא סעיף א:

קי ג מיי' פ"ח מהלכות גזלה הלכה טו:

קיא ד מיי' פ"ו מהל' יסודי התורה הלכה ד בכ"מ פ"ה דברכות סימן כן:

קיב ה מיי' פ"ב מהל' דעות הלכה ב:

מוסף רש"י

מעוז פנים. שלא יתגברו בי. ומעזות פנים. שלא יזיקוני עלי לגון ממזרות (ברכות מז:), גלוסקאות וכלי מילה. דרוש פיסת בר לשון פיסת בית, שהיה רחבה, וחבה רחבה לא משמשת אלא את אמיה, וכלי מילת דרוש פיסת לשון כתונת פסים (כתובות קיא:).

רב נסים גאון

אבריך הנח עליו כבר או תינוק וטלטלו. המצא עייקר המעשה) [דבר זה] בפרק בירה (דף מג) איתמר מת המוטל בחמה רב יהודה אמר שמואל הוסכו ממטה למטה, ורבי תינא [בר אלעזר] משמיה דרב אמר מניח עליו כבר או תינוק ומטלטלו. ובפרק נוטל אדם את בנו (דף קמב:) אמרו לא אמרו כבר או תינוק אלא למת בלבד. ומיכן נלמוד כי אותם שמניחין פת על המנורה שהדליקו את הנר נליה, כדי שיסירו המנורה ממקומה, עוברין הם על המצות ואסור לעשות כן, אלא התירו חכמים להניח כבר אלא למת בלבד ולא לדבר אחר.[נ"א: ומיכאן נדע שאלו שמניחים כבר על המנורה שהדליקו עליה בר שבת כדי שיטלטלוה בשבת ויסירוה ממקומה בנוגר לאמת ולנכון ושרוא אסור, אין לעשותו כלל, כי מקבלה לא התירה זאת אלא למת לא זולתו].

רבינו חננאל

לענין שאילתא דשאילנא, איש נשמתו של אדם היא נר של הקב"ה שנאמר נר ה' נשמת אדם, מוטב תכבה נר של בשר ודם מפני נר של הקב"ה, כלומר אם הוא חולה שיש בו סכנה אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, שנאמר שכינה. תנו רבנן לעולם יהא אדם ענוותן כהלל ואל יהי קפדן כשמאי, מעשה

תורה אור השלם

1 כי מי אשר יחבר אל כל החיים יש בטחון כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת:
2 מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש: קהלת א ג
3 סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא את מצותיו שמור כי זה כל האדם: קהלת יב יג
4 טוב כעס משחוק כי ברע פנים ייטב לב: קהלת ז ג
5 לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה מה זה עשה: קהלת ב ב
6 ושבחתי אני את השמחה אשר אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכול ולשתות ולשמוח והוא ילוהו בעמלו ימי חייו אשר נתן לו האלהים תחת השמש: קהלת ח טו
7 ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה': מלכים ב ג טו
8 לחיו כערוגת הבשם מגדלות מרקחים שפתותיו שושנים נטפות מור עבר: שיר השירים ה יג
9 אל תען כסיל כאולתו פן תשוה לו גם אתה: משלי כו ד
10 ענה כסיל כאולתו פן יהיה חכם בעיניו: משלי כו ה
11 הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתים מיركתי ארץ בם עור ופסח הרה וילדת יחדו קהל גדול ישובו הנה: ירמיהו לא ז
12 מה שהיה הוא שיהיה ומה שנעשה הוא שיעשה ואין כל חדש תחת השמש: קהלת א ט
13 בהר מרום ישראל אשתקלנו ונשא ענף ועשה פרי והיה לארז אדיר ושכנו תחתיו כל צפור כל כנף בצל דליותיו תשכנה: יחזקאל יז כג
14 יהי פסת בר בארץ בראש הרים ירעש כלבנון פריו ויציצו מעיר כעשב הארץ: תהלים עב טז

לעזי רש"י

שולא"ש [שולא"ן]. חבורה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com